

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Perspectiva energetică 2050

COM(2011) 885 final

(2012/C 229/25)

Raportor: **dl Pierre-Jean COULON**

Coraportor: **dl Richard ADAMS**

La 15 decembrie 2011, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Perspectiva energetică 2050

COM(2011) 885 final.

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 10 mai 2012.

În cea de-a 481-a sesiune plenară, care a avut loc la 23 și 24 mai 2012 (ședința din 23 mai), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 137 de voturi pentru, 6 voturi împotriva și 9 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE ia notă cu deosebit interes de Perspectiva energetică 2050 și obiectivul acesteia de a asigura un cadru pentru politica convenită vizând reducerea substanțială a emisiilor de dioxid de carbon din sectorul energetic al Europei până în 2050 (Consiliul European, octombrie 2009). Provocarea este nu numai de a ajunge la un mix energetic durabil și sigur pe o piață competitivă, ci și de a convinge societatea civilă că acesta este un obiectiv realizabil.

1.2 Statele membre ale UE dispun de resurse și de infrastructuri energetice diferite, obiectivul în materie de decarbonizare reprezentând o provocare mai mare pentru unele în raport cu altele. Abordarea Perspectivei energetice oferă o flexibilitate considerabilă, care permite statelor să pregătească planuri de acțiune adaptate. Acest proces va necesita eforturi intense de partajare a responsabilității, în scopul realizării obiectivului de decarbonizare.

1.3 Este un obiectiv ambițios, dar vital, dacă Europa dorește să aibă un rol în combaterea schimbărilor climatice și să-și crească securitatea energetică. Va fi necesară o dezbateră cât mai amplă cu puțință în rândul cetățenilor europeni, iar Comitetul consideră că Perspectiva energetică poate contribui la lansarea acestui dialog. Aceasta necesită însă promovarea angajamentului la toate nivelurile – personal, al comunității, regional, național și european –, dar, mai ales, o acțiune complementară la nivel global.

1.4 Perspectiva energetică se încheie cu enumerarea a zece condiții sau priorități de acțiune imediată. CESE este de acord cu toate acestea, în special cu ultima dintre ele, care recomandă stabilirea unor etape concrete și specifice care să orienteze progresele următorilor câțiva ani. Comitetul este de acord de asemenea cu ideea că în prezent este important să se creeze

un cadru de politică pentru anul 2030, pentru a se oferi un ghid de încredere pentru deciziile în materie de investiții din următorii câțiva ani, care vor trebui să se înscrie într-o perspectivă care să depășească cu mult anul 2020 în ceea ce privește evaluarea beneficiilor și a randamentului.

1.5 În prealabil, CESE recomandă să se realizeze o evaluare urgentă a Strategiei Energetice 2020. Aceasta este esențială pentru stabilirea direcției finale în perspectiva anului 2030 sau 2050. Comitetul dorește să se elaboreze rapoarte de țară și pe fiecare ramură industrială referitoare la cele trei obiective principale stabilite pentru deceniul actual.

1.6 Este important să se obțină încă dintr-o etapă timpurie informații cu privire la posibilitățile de realizare a dificilelor obiective ale Perspectivei energetice și să se revizuiască impactul acestora asupra economiei UE, inclusiv asupra competitivității pe plan global, a ocupării forței de muncă și a securității sociale.

1.7 Implicarea cetățenilor în chestiunile legate de tranziția energetică este esențială. Un forum al societății civile europene, precum și măsuri active în direcția înființării unei Comunități Europene a Energiei, vor fi pași care vor contribui la realizarea obiectivului dorit, și anume un viitor bazat pe energie durabilă.

2. Introducere

2.1 Perspectiva energetică 2050 este ultima propunere cu privire la un cadru de politică dintr-o serie de propuneri pregătite de Comisia Europeană, menite să stea la baza politicilor europene privind energia și combaterea schimbărilor climatice [a se vedea mai ales Foaia de parcurs pentru trecerea la o economie competitivă cu emisii scăzute de dioxid de carbon până în 2050 – COM(2011) 112 final]. Perspectiva energetică oferă un cadru în care ar putea fi realizate cele

trei obiective legate de decarbonizare, securitatea aprovizionării cu energie și competitivitate. Perspectiva energetică însăși nu face recomandări specifice cu privire la acțiuni politice sau obiective intermediare, astfel încât scenariile prezentate nu trebuie considerate propuneri de politică.

2.1.1 Pe plan mondial, pe baza tendințelor și a politicilor actuale, se prevede o creștere a cererii primare de energie cu o treime în perioada 2010-2035, creștere care va fi afectată numai marginal de creșterea economică mai redusă. Proporția de combustibili fosili din consumul global de energie primară va scădea ușor (de la 81 % în 2010 la 75 % în 2035), astfel încât, în această perioadă, emisiile de CO₂ legate de producția de energie vor crește cu încă 20 %, ceea ce indică o creștere pe termen lung a temperaturii mondiale medii în exces de 3,5 °C (*World Energy Outlook*, AIE, noiembrie 2011).

2.1.2 Deși Perspectiva energetică se concentrează pe decarbonizarea sistemului energetic, ea recunoaște două puncte vulnerabile importante. Importurile de energie se ridică la aproximativ 55 % din mixul energetic al UE, iar piața energetică internațională este extrem de competitivă și de volatilă. În ultimă instanță, numai prin coordonarea acțiunilor la nivel global se poate rezolva o problemă globală. Europa poate să joace un rol de lider în acest context, demonstrând modul în care poate fi gestionată transformarea în materie de energie într-una dintre marile regiuni ale lumii, putând să se bucure de beneficiile specifice poziției de precursor în acest proces și reducându-și dependența de importuri.

2.2 Provocarea este urgentă. De regulă, investițiile în energie durează 40 de ani sau mai mult. Pentru a realiza tipul de tranziție necesară, care presupune schimbări profunde în ceea ce privește cererea și oferta, trebuie să începem încă de pe acum și să evităm investițiile care necesită un consum ridicat de energie. Incertitudinile politice, tehnice și economice fac ca Perspectiva energetică să nu ofere un parcurs unic de dezvoltare în perspectiva anului 2050. Aceasta explorează mai multe parcursuri de tranziție posibile și recunoaște necesitatea de a da dovadă de flexibilitate, într-o lume în schimbare caracterizată de incertitudini. Deși Tratatul de la Lisabona a extins competențele Comisiei în materie de politică energetică, a rezervat guvernelor naționale problematica specifică a mixului energetic, astfel încât orice acțiune la nivel european trebuie să respecte această repartizare a responsabilității. Totuși, Perspectiva energetică subliniază necesitatea emergenței unui nou spirit de cooperare practică pentru obținerea unor rezultate optime, iar Comitetul susține cu fermitate această abordare pragmatică, de exemplu dezvoltarea unei „comunități europene a energiei”.

3. Sinteza Perspectivei energetice 2050

3.1 Până în 2020, evoluțiile în materie de energie sunt deja definite în mare măsură de planurile existente și de politicile puse în practică pentru realizarea obiectivelor Strategiei 20-20-20. În acest moment, Perspectiva energetică subliniază nevoia urgentă de a se elabora strategii în materie de energie pentru perioada de după 2020. Guvernele trebuie să acționeze acum pentru a asigura continuitatea aprovizionării cu energie și un climat sigur pentru investitori, precum și pentru a reduce la maxim efectele de blocare. Orice întârziere va duce la creșterea costurilor, dar și a eforturilor viitoare necesare pentru reducerea la minimum a emisiilor de CO₂.

3.2 Recunoscând dificultatea anticipării viitorului în materie de energie, au fost pregătite șapte scenarii ilustrative. Primele două prezintă rezultatul probabil al adoptării unor abordări constând în a nu face nimic mai mult decât a continua aplicarea politicilor existente și a inițiativelor politice actuale – ambele abordări urmând să eșueze în realizarea obiectivelor de reducere a emisiilor de dioxid de carbon până în 2050. Celelalte cinci oferă parcursuri alternative către obiectivul pentru 2050, bazate pe diferite opțiuni tehnologice sau politice:

- măsuri foarte ferme în domeniul eficienței energetice;
- utilizarea intensă a mecanismului bazat pe stabilirea prețului carbonului pentru a determina dezvoltarea unei varietăți de soluții cu emisii reduse de carbon, care să concureze pe piață;
- măsuri de sprijinire a dezvoltării pe scară largă a surselor regenerabile de energie;
- recursul sporit la energia nucleară în detrimentul captării și stocării dioxidului de carbon (CSC);
- eforturi sporite de captare a dioxidului de carbon și mai puțină energie nucleară.

3.3 Din modelizarea scenariilor, Comisia extrage zece concluzii referitoare la schimbările structurale ale sistemului energetic. Imaginea conturată de acestea este că decarbonizarea este posibilă și că, pe termen lung, acesta ar trebui să coste mai puțin decât politicile actuale. Acest lucru este valabil în contextul unui mix energetic în care electricitatea va deține un rol din ce în ce mai important, iar prețurile vor crește în termeni reali și ca pondere în cheltuielile unei gospodării până în 2030. Cheltuielile de capital vor fi mai mari, însă costurile la combustibili vor scădea, și va fi crucial să se realizeze reduceri foarte importante ale consumului de energie în întregul sistem. Ponderea energiei din surse regenerabile va crește substanțial în toate scenariile, premisa fiind că captarea și stocarea carbonului vor juca un rol vital și substanțial în transformarea sistemului, în timp ce energia nucleară va continua să aibă o contribuție importantă, iar sistemele descentralizate și cele centralizate vor interacționa din ce în ce mai mult pe măsură ce se vor multiplica posibilitățile disponibile.

3.4 Perspectiva energetică constată că securitatea aprovizionării cu energie necesită o politică **europeană** specifică în domeniu, precum și în ceea ce privește dezvoltarea infrastructurilor și a relațiilor cu țările terțe producătoare și de tranzit. Politicile vizând dezvoltarea noilor tehnologii, integrarea energiei din surse regenerabile pe piață, eficiența energetică, reducerea consumului și dezvoltarea infrastructurilor vor fi mai eficace dacă vor fi coordonate la nivel european.

3.5 Toate scenariile implică schimbări și adaptarea utilizatorilor de energie, Comisia remarcând necesitatea angajării și a implicării cetățenilor, precum și a recunoașterii impactului social. Vor fi necesare investiții mai mari în cercetare și dezvoltare și mai multă inovare tehnologică și va trebui să se găsească soluții pentru problemele nerezolvate încă legate de piața unică și de reglementare în domeniu. Infrastructurile energetice necesită modernizări importante și construirea unor capacități suplimentare, în timp ce statele membre și investitorii vor avea nevoie de definirea unor etape concrete. Comisia

intenționează să publice o serie de comunicări suplimentare, privind energia din surse regenerabile, piața internă, captarea și stocarea carbonului, securitatea nucleară și tehnologiile energetice. Acestea vor contura cadrul de politică până în 2030.

4. Observații generale

4.1 Date fiind numeroasele incertitudini de natură tehnică și politică cu privire la viitor, Comitetul consideră că metoda modelizării unor scenarii alternative pentru 2050 utilizată de Perspectiva energetică reprezintă o abordare adecvată, întrucât permite compararea și evaluarea impactului diferitelor progrese tehnice, al diferitelor mixuri energetice și al diferitelor evenimente exterioare.

4.2 Se observă o anumită lipsă de transparență în ceea ce privește metodologia de modelizare și prezumțiile utilizate de aceasta. Vor trebui furnizate mai multe informații pe acest subiect, pentru a permite experților să testeze și să dezvolte alte scenarii pe baza unor ipoteze diferite. Comitetul consideră totuși că informațiile cuprinse în anexele la Perspectiva energetică reprezintă un pas înainte și susține principala concluzie a acesteia, și anume că este posibilă o decarbonizare substanțială până în 2050, și că acest rezultat va asigura o bază energetică mai sigură și mai durabilă pe termen lung pentru Europa decât dacă aceasta ar continua să urmeze politicile actuale, și cu costuri totale comparabile pe perioada de 40 de ani care ne desparte de anul 2050. Cu toate acestea, deși decarbonizarea este fezabilă, provocările în domeniu prezentate în cadrul Perspectivei energetice sunt majore, acest proces confrunându-se în prezent cu multe obstacole.

4.3 Perspectiva energetică indică faptul că există mai multe modalități de a realiza decarbonizarea. Toate au câteva elemente esențiale în comun: un efort important pentru eficiența energetică, o expansiune substanțială a energiei din surse regenerabile, o pondere mai mare a energiei electrice în cadrulul mixului energetic, o rețea mai extinsă și mai inteligentă și noi măsuri pentru stocarea energiei sau capacitatea de rezervă. Alte elemente depind mai mult de progrese tehnice a căror eficacitate nu a fost încă pe deplin confirmată sau de resursele și de alegerile individuale ale fiecărei țări (tehnologii nepoluante de conversie a cărbunelui, energia nucleară etc.). Atât acceptarea din partea opiniei publice cât și variațiile costurilor sunt factori fundamentali pentru toate opțiunile, niciunul dintre parcursurile prezentate nefiind lipsit de riscuri.

4.4 Comitetul este de acord cu această analiză și cu concluzia implicită conform căreia UE ar trebui să-și concentreze eforturile colective de bază asupra obiectivului de a face să avanseze cât mai rapid, mai coerent și mai eficient posibil elementele comune care vor fi necesare în întreaga Europă.

4.5 Comitetul este de asemenea de acord cu analiza cuprinsă în Perspectiva energetică cu privire la principalele provocări și oportunități care trebuie abordate la nivel european pentru a transforma sistemul energetic, a regândi piețele energiei, a mobiliza investitorii, a angaja cetățenii și a orienta schimbările la nivel internațional. Comitetul este gata să recunoască valabilitatea priorităților propuse, respectând obiecțiile și observațiile prezentate în comentariile de mai jos, în special în secțiunea finală, care identifică zece condiții-cheie sau probleme care trebuie abordate de urgență pentru a cataliza progresele în domeniu.

4.6 Cu toate acestea, Comitetul este extrem de preocupat în legătură cu întârzierile înregistrate de UE și de unele dintre statele membre în raport cu obiectivele existente. Comitetul solicită recunoașterea faptului că dimensiunea acestei probleme este mascată de declinul proceselor de producție cu emisii ridicate de dioxid de carbon din UE, de expansiunea acestora în alte părți ale lumii și de importul subsecvent în UE.

4.7 Dezvoltarea tehnologică are nevoie de timp pentru a deveni cu adevărat disponibilă la prețuri competitive. Investițiile în domeniul energetic au un ciclu de viață deosebit de lung, de regulă 40 de ani, ceea ce face necesară stabilirea de urgență de către UE și statele membre a unor obiective orientative pentru anul 2030, precum și instituirea unor politici de susținere, pentru a evita blocarea investițiilor în instalații cu emisii ridicate de dioxid de carbon. Tocmai această durată a ciclurilor de investiții ar putea determina ritmul progresului către obiectivul final stabilit pentru anul 2050, precum și măsura în care acesta chiar poate fi realizat. Va trebui ca voința politică și cea a mediului de faceri să convergă și să fie transpuse în acțiuni concrete, cu ajutorul unor programe de sprijin și al legislației.

4.8 În prezent, eficiența energetică și reducerea consumului de energie nu avansează suficient de rapid, în special dacă avem în vedere negocierile interinstituționale privind actuala propunere de directivă privind eficiența energetică. Revizuirea viitoare a programelor naționale privind eficiența energetică, care urmează a fi realizată de Comisie, ar trebui să stimuleze adoptarea unor măsuri suplimentare, însă trebuie să se țină seama de faptul că o reducere a cererii poate afecta investițiile în domeniul energiei. Progresele în ceea ce privește sursele regenerabile de energie sunt frânate din cauza sprijinului fluctuant acordat de guverne și, în unele cazuri, de rezistența manifestată la nivel local. Modernizarea rețelei și a infrastructurii de stocare a energiei avansează prea lent. O rețea „inteligentă” cu adevărat flexibilă implică costuri de investiții suplimentare, însă Comitetul consideră că beneficiile pe care le aduce sub aspectul punerii bazelor unei comunități europene a energiei, cu avantaje pentru toate părțile implicate, sunt mai importante. Această problemă a fost abordată mai în detaliu în cadrul Avizului privind regulamentul în materie de infrastructură.⁽¹⁾

4.9 Prețul emisiilor de dioxid de carbon care s-a dorit să fie stabilit prin schema UE de comercializare a certificatelor de emisii (ETS) este mult prea mic și volatil pentru a transmite un semnal util investitorilor. Cu toate acestea, consecințele puse în legătură cu ipotezele privind creșterea prețurilor la unitățile ETS în viitor (200-300 EUR/tonă în perioada 2040-2050) necesită o analiză suplimentară. Acestea, precum și alte chestiuni nerezolvate, creează bariere la îndeplinirea celor zece condiții pentru progres identificate în Perspectiva energetică. Analizarea acestor probleme în mod deschis și onest și rezolvarea cu promptitudine a acestora reprezintă o prioritate imediată, pentru a permite realizarea unor progrese suplimentare.

4.10 Pe termen lung, aceste măsuri vor face ca economia europeană să fie mai rezistentă și mai competitivă pe plan mondial decât ar fi dacă ar continua să fie aplicate politicile actuale. Pe termen scurt, însă, investițiile necesare vor duce în mod inevitabil la creșteri ale prețurilor la energie și la costuri suplimentare pentru consumatori, întreprinderi sau guverne (sau, probabil, pentru toate cele trei categorii, în grade diferite). De asemenea, este probabil ca impactul să fie diferit de la un

⁽¹⁾ JO C 143, 22.5.2012, p. 125.

stat membru la altul, între acestea existând în prezent diferențe substanțiale sub aspectul gradului de dependență de combustibili fosili, al nivelurilor actuale de eficiență energetică și al potențialului de dezvoltare a surselor regenerabile de energie.

4.11 În acest context, recurgerea în continuare la cărbune pentru producerea de energie electrică – probabilă în multe părți ale Europei – alături de interesul tot mai mare în potențialul gazelor de șist vor necesita eforturi de cercetare și de finanțare în colaborare pentru punerea în aplicare a programelor complementare privind CSC. Gazele de șist, deși utile pentru reducerea dependenței de aprovizionarea cu energie din țările terțe, prezintă riscuri ecologice semnificative, care trebuie pe deplin evaluate. Este absolut necesar să se stabilească principii de repartizare a poverii și de alocare între țări a costurilor pentru programele de infrastructură de mari dimensiuni. Țările care sunt dependente de cărbune pentru producția de energie au nevoie de solidaritate, de încurajare și de stimulente care să le permită să facă un maximum de efort în materie de decarbonizare.

4.12 În opinia CESE, este vital ca toate aceste efecte să fie pe deplin evaluate în termeni financiari, dezbătute și acceptate de toate părțile interesate și să se adopte măsuri pentru împărțirea sarcinii reprezentate de adaptare, în funcție de capacități și într-un spirit de solidaritate atât la nivel european, cât și la nivelul statelor membre. Experiența arată că comunitățile pot accepta necesitatea de schimbare și costurile pe care le implică aceste transformări, însă numai cu condiția de a fi implicate pe deplin, de a nu se considera dezavantajate fără un temei valabil și de a înțelege ele însele motivele acestor transformări. Guvernele naționale trebuie să pună la dispoziția cetățenilor lor instrumentele necesare participării la aceste schimbări preconizate, să stabilească obiective clare și să explice de ce sunt necesari acești pași.

4.13 De asemenea, este esențială protecția consumatorilor vulnerabili împotriva efectelor creșterii prețurilor la energie și a întreprinderilor vulnerabile împotriva concurenței neloiale exercitate de regiuni din afara UE, care nu sunt supuse acelorași condiții. Statele membre sau regiunile acestora care se confruntă cu probleme deosebite în legătură cu transformarea energetică ar putea avea nevoie și de un sprijin suplimentar prin intermediul fondurilor structurale sau al altor mecanisme, însă diferitele mecanisme de sprijin nu ar trebui să genereze condiții de concurență inegale între țări și regiuni. Ar trebui mai degrabă realizată armonizarea mecanismelor de sprijin justificate, precum și stabilirea principiilor de alocare a costurilor proiectelor de infrastructură de mari dimensiuni între țări. Trebuie să se țină seama de riscurile concomitente inerente proceselor de planificare de la centru, pe care le necesită toate aceste obiective.

4.14 Comisia Europeană ar trebui să monitorizeze efectiv strategiile statelor membre ale UE care urmăresc să garanteze că interesele consumatorilor sunt protejate și că implementarea tehnologiilor cu emisii reduse de dioxid de carbon este bazată pe eficiența din punctul de vedere al costurilor. Astfel, buna funcționare a pieței interne, consolidarea competențelor și a independenței organismelor de reglementare în domeniul energiei și o obligație extinsă privind serviciul universal ar trebui privite, toate, în contextul transparenței, al răspunderii și al necesității de informare a cetățenilor cu privire la consumul durabil.

4.15 Dezvoltarea în continuare a surselor regenerabile de energie se confruntă la rândul ei cu o serie de probleme. Sub

aspect tehnic, nu au fost realizate încă planurile și investițiile care să permită extinderea în continuare a unor surse de aprovizionare diversificate și distribuția pe scară largă a acestora în rețea și care să asigure sistemul de stocare necesar. Sub aspect economic, deși costul mediu pe unitate la energiile regenerabile continuă să scadă, acestea continuă să rămână o opțiune mai scumpă pentru generarea energiei electrice în comparație cu cea bazată pe metodele convenționale (în special centralele electrice pe bază de gaze naturale). Din perspectiva consumatorilor se constată o rezistență la nivel local față de unele tipuri de instalații (în special în ceea ce privește energia eoliană). În consecință, deși din perspectiva anului 2050, scenariul care vizează o pondere ridicată a surselor regenerabile de energie pare a fi opțiunea cea mai atractivă, oferind cea mai bună securitate a aprovizionării cu costuri zero pentru combustibilul folosit (soare, vânt etc.), problemele pe care le presupune atingerea acestui obiectiv par cele mai dificile din perspectiva situației actuale și vor necesita un leadership politic hotărât și susținut. Chiar și în aceste condiții, argumentele menționate sunt valabile numai în măsura în care vor fi disponibile sisteme de stocare a energiei fără emisii de dioxid de carbon sau centrale de rezervă, pentru a compensa natura fluctuantă a celor mai multe surse regenerabile de energie.

4.16 Gestionarea transformării va necesita eforturi hotărâte și coordonate la toate nivelurile. Este nevoie de o intervenție fermă din partea UE pentru stabilirea unor standarde comune pentru eficiența energetică în toate sectoarele, pentru a impulsiona inovarea în tehnologii-cheie, pentru a integra piața și a armoniza măsurile fiscale și sistemele de stimulente, pentru a reforma ETS, precum și pentru a coordona planurile vizând construirea unei rețele inteligente integrate la scară europeană și sistemele de stocare a energiei etc. Considerăm esențială o revizuire timpurie a Strategiei Europa 2020, înainte de stabilirea parcursului definitiv al Europei către 2030 și 2050. Comitetul dorește elaborarea unor rapoarte pe țară și pe ramură industrială cu privire la cele trei obiective principale stabilite pentru deceniul în curs.

4.17 Comitetul consideră esențial ca Comisia și statele membre să pună la punct mecanisme eficiente pentru a impulsiona procesul de transformare într-un spirit de cooperare. Comitetul se declară în favoarea instituirii cât mai curând posibil a unei „comunități europene a energiei” integrate și solicită Comisiei și statelor membre ca, până la constituirea acesteia, să colaboreze cu autoritățile de reglementare și cu operatorii din domeniul energiei în vederea creării unor mecanisme de cooperare care să le permită să concluzioneze aproape ca și cum ar face-o dacă o comunitate europeană a energiei ar exista deja.

5. Observații specifice

5.1 Mixul energetic

5.1.1 Decarbonizarea sistemului energetic european ar putea reprezenta un avantaj pentru competitivitatea Europei pe termen mediu. Ea implică schimbări profunde ale mixului de producție al statelor membre și renunțarea progresivă la energia obținută pe baza combustibililor fosili (petrol, gaze, cărbune), care reprezintă încă 80 % din mixul energetic european. Combustibilii fosili sunt în cea mai mare parte importanți și plasează Uniunea într-o situație de dependență economică și financiară (aproape 55 % din energia pe care o consumăm provine din surse din afara Europei). Achizițiile anuale de petrol și gaze ale Uniunii Europene se ridică la 270, respectiv 40 de miliarde de euro, iar costul achiziționării acestora riscă să crească în următorii ani, având în vedere volatilitatea prețurilor acestor combustibili.

5.1.2 Trecerea la surse interne de energie, cu emisii scăzute de dioxid de carbon, va costa mai puțin Europa decât menținerea unui sistem energetic dependent de energia primară din import, mai ales în contextul creșterii constante a cererii la nivel mondial. Un sistem de surse de energie dispersate stimulează economia locală și crearea de locuri de muncă și sensibilizează publicul cu privire la energie. Dezvoltarea unui astfel de sistem ar putea reprezenta o contribuție majoră la îndeplinirea obiectivelor UE în domeniul energiei și al climei. Realizarea de progrese cu privire la introducerea unui sistem de surse de energie locale, cu emisii scăzute de dioxid de carbon, depinde de politicile energetice și financiare ale statelor membre. Se așteaptă luarea de către Comisie a unor măsuri mai ferme pentru a sprijini politicile naționale în vederea dezvoltării surselor de energie locale.

5.1.3 În acest sens, trebuie încurajată dezvoltarea surselor regenerabile de energie, precum și toate tehnologiile care pot contribui, cu costuri mai mici, la obiectivul de decarbonizare. Biomasa ar putea avea de asemenea un rol, însă va fi important să se asigure că metodele alese au o contribuție la reducerea emisiilor de dioxid de carbon din perspectiva unei analize a întregului ciclu de viață și că nu contribuie la insecuritatea alimentară. În Europa există preocupări legate de energia nucleară și opoziție față de dezvoltarea acesteia. Cu toate acestea, în țările care o doresc, energia nucleară ar putea contribui la această transformare a sistemului energetic și participa la reducerea emisiilor de CO₂, ceea ce ar permite o reducere a costurilor sistemului și a prețului energiei electrice, cu toate că rămâne întrebarea dacă costurile, de exemplu cele legate de siguranță, de stocarea deșeurilor, de dezafectare, precum și de răspunderea juridică, ar trebui să rămână externalizate sau ar trebui să fie suportate de cetățean.

5.1.4 Energia electrică trebuie să joace un rol mai important decât în prezent, întrucât contribuie în mare măsură la decarbonizare în sectorul transporturilor și al termoficării/răcirii. Dublarea preconizată a ponderii acesteia în consumul final de energie trebuie însoțită de transformări profunde ale modalităților de producere a acesteia și de acorduri de schimb între țările europene, precum și de o concurență reală și sporită între generatorii de energie și operatorii care o vând.

5.1.5 Petrolul trebuie să rămână afectat în principal transportului de marfă și de pasageri pe distanțe lungi; în ceea ce privește gazele, ele pot reprezenta temporar o sursă de energie de substituție pentru surse mai poluante de energie (precum cărbunele sau petrolul), însă rolul principal al acestora până în 2050 este de a fi o resursă de tranziție către surse de energie cu emisii scăzute de dioxid de carbon. În acest context, vor trebui inventariate de manieră exhaustivă resursele gazeifere interne ale Uniunii, deoarece ele pot contribui la sporirea independenței energetice a Uniunii.

5.1.6 În ceea ce privește combustibilii fosili în ansamblul lor, Europa trebuie să realizeze urgent studii suplimentare privind amplasarea instalațiilor de captare/stocare a CO₂ și aspectele economice aferente, conferind în același timp o valoare realistă carbonului și realizând o informare mai bună a opiniei publice.

5.1.7 În special trei sectoare de activitate vor trebui să opereze transformări radicale ale modului lor de organizare. Emisiile generate în producția de energie electrică vor trebui reduse cu cel puțin 95 %, fiecare stat fiind liber să-și stabilească

propriul echilibru între sursele regenerabile de energie, energia nucleară sau captarea și stocarea dioxidului de carbon. Construcțiile rezidențiale sau comerciale vor trebui la rândul lor să se adapteze, cu obiective de reducere de 90 %, cu ajutorul unor standarde mai stricte pentru construcțiile noi și pentru consumul aparatelor electrocasnice, precum și prin reabilitarea parcului imobiliar existent. Industria va trebui la rândul ei să-și reducă emisiile cu 85 % și să monitorizeze riscul potențial de delocalizare a producției către țări care aplică standarde de emisii mai puțin restrictive.

5.2 Angajamentul industrial și financiar

5.2.1 Tranziția energetică este o ocazie de a aduce un suflu nou în industria europeană, de a crea activitate și de a revizui în profunzime modelele noastre de producție și de consum. Competitivitatea Europei trebuie întemeiată pe cercetare, inovare și pe capacitatea de a-și comercializa propriile tehnologii. În acest sens, UE și statele membre trebuie să acorde prioritate proiectelor de anvergură între agenții economici europeni, în beneficiul industriei în ansamblul său, dar mai cu seamă în beneficiul IMM-urilor; de asemenea, trebuie avut în vedere și evaluat rolul producției locale de energie.

5.2.2 Tranziția către o economie cu emisii scăzute de dioxid de carbon trebuie să promoveze ocuparea forței de muncă în cadrul pieței interne. În contextul reconversiei industriei energetice, trebuie create condițiile necesare generării de noi locuri de muncă. Sectorul construcțiilor și cel al surselor regenerabile de energie ar putea crea astfel 1,5 milioane de noi locuri de muncă până în 2020.

5.2.3 CESE este de acord cu analiza Comisiei potrivit căreia investițiile suplimentare (270 de miliarde de euro pe an până în 2050 sau 1,5 % din PIB-ul Uniunii) vor ajuta Europa să evite o creștere economică slabă. Numai din importul de hidrocarburi s-ar putea face economii cuprinse între 175 și 320 de miliarde de euro pe an. Cu toate acestea, comunitatea care realizează investițiile solicită un cadru de piață coerent și constant în întreaga Europă, precum și o colaborare mai intensă între statele membre. Trebuie dezvoltate instrumente financiare inovatoare în domeniul energiei, mai ales pentru sprijinirea IMM-urilor.

5.2.4 Resursele financiare necesare trebuie puse în comun, pentru a depăși sistemele de sprijin exclusiv naționale, care sunt ineficace și discriminatorii din punctul de vedere al concurenței. Revizuirea cadrului legislativ privind ajutoarele de stat în domeniul mediului, preconizată pentru anul 2013, trebuie să permită susținerea tuturor tehnologiilor care participă la o reducere a emisiilor de CO₂.

5.3 Îmbunătățirea și reducerea consumului: sporirea eficienței energetice și intensificarea schimburilor între statele membre

5.3.1 Pentru reducerea consumului de energie, utilizarea mai bună a acesteia (prin încurajarea comportamentelor raționale în materie de consum de energie și a tehnologiilor cu consum mai scăzut de energie) și optimizarea schimburilor comerciale în materie de energie, Europa trebuie să depună eforturi susținute. Clădirile (39 % din consumul final de energie al Europei), transporturile (30 %) sau industria (25 %) așteaptă un cadru comun real de norme obligatorii. Potențialul de reducere a consumului de energie este considerabil: sectorul industrial și-ar putea reduce consumul cu 19 %, iar transporturile, cu 20 %.

5.3.2 CESE recomandă continuarea cu luciditate a eforturilor angajate în cadrul pachetului de măsuri privind energia și schimbările climatice, ținând seama în special de sprijinul necesar țărilor din Europa Centrală și de Est.

5.3.3 Extraordinara dezvoltare a surselor regenerabile de energie în Marea Nordului și, posibil, însă într-o mai mică măsură, în regiunea Mării Baltice, sau a energiei solare și eoliene în sudul Europei va necesita infrastructuri noi, mai „inteligente”, care să permită facilitarea schimburilor între regiunile și țările europene. Progresele în domeniul „rețelelor inteligente” (*smartgrids*) ar putea permite scăderea cu 9 % a consumului și o reducere a emisiilor de CO₂ cuprinsă între 9 și 15 %, ceea ce presupune realizarea de investiții prioritare în aceste infrastructuri strategice până în 2050 – estimate la o valoare cuprinsă între 1,5 și 2,2 trilioane de euro – destinate modernizării și dezvoltării rețelelor electrice și gazeifere europene.

5.3.4 S-ar putea dovedi util ca grupuri de state membre dintr-o zonă geografică dată să-și coordoneze mixul energetic, infrastructurile proprii și normele de reglementare a pieței, pentru a-și spori beneficiile de pe urma diferitelor surse de energie de care dispun. Mai bine interconectate și mai armonizate, piețele acestora ar fi mai rezistente la variațiile producției și consumului și, împreună, ar fi într-o poziție mai bună pentru a contribui la securitatea aprovizionării cu energie a Uniunii Europene.

5.4 Implicarea cetățenilor în tranziția energetică

5.4.1 La ora actuală, acceptarea de către opinia publică a alegerilor în materie de energie (în ceea ce privește energia nucleară, captarea și stocarea dioxidului de carbon, parcurile eoliene, liniile de înaltă tensiune etc.) constituie o provocare pentru democrațiile europene. CESE, precum și consiliile economice și sociale naționale, organizațiile de consumatori și alte ONG-uri au un rol important în diseminarea unor informații clare și transparente cu privire la aceste orientări și în implicarea cât mai bună a cetățenilor europeni. Perspectiva financiară reprezintă o oportunitate de a dezvolta democrația

participativă în contextul unei problematice care îl afectează pe fiecare cetățean.

5.4.2 CESE recomandă lansarea unei ample campanii de informare și de sensibilizare a cetățenilor europeni cu privire la diferitele opțiuni legate de tranziția energetică, la rolul central al infrastructurilor și la noile comportamente în materie de consum, pe care cetățenii europeni sunt așteptați să le adopte.

5.4.3 CESE consideră că instituirea unui forum european al societății civile ar contribui la îmbunătățirea schimburilor de informații în cadrul Uniunii, reunind periodic toți actorii locali, regionali, naționali și europeni pentru a dezbate aspectele esențiale ale tranziției energetice în perspectiva anului 2050.

5.4.4 Crearea unei *comunități europene a energiei* ar atrage atenția asupra dimensiunii strategice și vitale a energiei (accesibilitate, tarife și prețuri abordabile, regularitate, fiabilitate etc.) și asupra mutațiilor care trebuie operate în următorii patruzeci de ani. O astfel de comunitate ar încarna ideea unei Europe sensibile la nevoile cetățenilor săi, care tratează subiecte prezentând un interes direct pentru aceștia. Acest proiect ar contribui la o armonizare socială mai accentuată, necesară pentru a consolida și a conferi un nou sens proiectului european.

5.4.5 CESE recomandă să se acorde un sprijin mai ferm inițiativelor locale și regionale, care sunt în prima linie în materie de mobilitate, infrastructuri de transport inteligente, proiecte de construcții noi și de reabilitare, rețele de termoficare/răcire sau urbanism. CESE consideră că inițiativele acestora trebuie încurajate, întrucât ele promovează adesea politici inovatoare, descentralizate și democratice în materie de energie.

Bruxelles, 23 mai 2012

Președinte
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

ANEXA

la Avizul Comitetului Economic și Social European

Următoarele puncte din avizul secțiunii au fost respinse în favoarea amendamentelor sau textelor de compromis adoptate de Adunarea Plenară, însă au obținut cel puțin o pătrime din totalul voturilor exprimate:

- „1.1 CESE salută *Perspectiva energetică 2050 și obiectivul acestuia de a asigura un cadru pentru politica convenită vizând reducerea substanțială a emisiilor de dioxid de carbon din sectorul energetic al Europei până în 2050 (Consiliul European, octombrie 2009). Provocarea este nu numai de a ajunge la un mix energetic durabil și sigur pe o piață competitivă, ci și de a convinge societatea civilă că acesta este un obiectiv realizabil.*”

Rezultatul votului asupra amendamentului: 88 de voturi pentru, 41 de voturi împotrivă și 13 abțineri.

- „4.5 Comitetul este de asemenea de acord cu analiza cuprinsă în *Perspectiva energetică* cu privire la principalele provocări și oportunități care trebuie abordate la nivel european pentru a transforma sistemul energetic, a regândi piețele energiei, a mobiliza investitorii, a angaja cetățenii și a orienta schimbările la nivel internațional. Sub rezerva observațiilor mai detaliate prezentate mai jos, Comitetul susține prioritățile propuse, în special secțiunea finală, care identifică zece condiții-cheie sau probleme care trebuie abordate de urgență pentru a cataliza progresele în domeniu.”

Rezultatul votului asupra amendamentului: 75 de voturi pentru, 51 de voturi împotrivă și 24 de abțineri.

- „5.1.3 În acest sens, trebuie încurajată dezvoltarea surselor regenerabile de energie, precum și toate tehnologiile care pot contribui, cu costuri mai mici, la obiectivul de decarbonizare. Biomasa ar putea avea de asemenea un rol, însă va fi important să se asigure că metodele alese au o contribuție la reducerea emisiilor de dioxid de carbon din perspectiva unei analize a întregului ciclu de viață și că nu contribuie la insecuritatea alimentară. În țările care o doresc, energia nucleară ar putea contribui la această transformare a sistemului energetic și participa la reducerea emisiilor de CO₂, ceea ce ar permite o reducere a costurilor sistemului și a prețului energiei electrice, cu toate că rămâne întrebarea dacă costurile, de exemplu cele legate de siguranță, de stocarea deșeurilor, de dezafectare, precum și de răspunderea juridică, ar trebui să rămână externalizate sau ar trebui să fie suportate de cetățean.”

Rezultatul votului asupra textului de compromis: 89 de voturi pentru, 53 de voturi împotrivă și 8 abțineri.
